

Revisionsberättelse för år 2019

Vårt uppdrag och ansvar:

Vi av kommunfullmäktige valda revisorer har granskat den verksamhet som bedrivits av kommunstyrelsen och nämnderna. Utsedda lekmannarevisorer har granskat kommunens bolag.

Styrelser och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivits i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och för återredovisningen till fullmäktige av hur de fullgjort uppdraget. *Vårt ansvar enligt kommunallagen* är att granska verksamhet, redovisning, intern kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Våra genomförda granskningar:

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, enligt av kommunfullmäktige fastställt revisionsreglemente och enligt god revisionsred i kommunal verksamhet. Vår granskning har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. Granskningens omfattning, inriktning, förslag och synpunkter redovisas i vår bilaga.

Granskning enligt god ekonomisk hushållning:

Vi skall utifrån kommunallagens bestämmelser, om god ekonomisk hushållning, bedöma om resultatet i bokslutet är förenligt med de mål för den ekonomiska förvaltningen som fullmäktige beslutat om.

Vi bedömer att årets resultat inte är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. Fem av sju finansiella mål är inte uppfyllda och två är uppfyllda. Årets resultat uppgår till -79,7 mnkr. Balanskravsresultatet är -105,3 mnkr. Kommunkoncernens resultat är -79,9 mnkr.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens rapportering, att verksamhetens utfall delvis är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Tre av fem strategiområden bedöms vara uppfyllda för år 2019.

Vi är starkt kritiska till kommunens stora negativa resultat. Kommunen har vidtagit flera åtgärder under år 2019, där den mest kraftfulla åtgärden är en skattehöjning med 1,40 kr. Vi bedömer dock att det är fortsatt nödvändigt att kommunstyrelsen och nämnderna vidtar åtgärder för att efterleva mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vikten av budgetdisciplin i nämndernas verksamheter är av särskild vikt i den ansträngda ekonomiska situation som kommunen kommer att uppleva den närmaste framtiden. Kommunstyrelsen behöver aktivt följa upp, genom sin uppsiktsplikt och sitt samordningsansvar, den fortsatta politiska processen gällande effektiviseringar och budgetanpassningar för 2020 och framåt.

Vi har tidigare år påvisat felaktigheter gällande kommunens exploateringsredovisning. Kommunen har med anledning av detta gjort en genomgång av samtliga exploateringsprojekt och kostnadsfört poster uppgående till 19,9 mnkr. Vi är dock fortsatt kritiska eftersom det kvarstår brister i hanteringen av exploateringsredovisningen avseende såväl intäkter som kostnader samt att det finns brister avseende hantering av internräntan samt kommunens pensioner.

Vi vill vidare uppmärksamma Kommunfullmäktige på att riktlinjerna för intern kontroll inte är reviderade sedan 2008 då de antogs av kommunstyrelsen, för att säkerställa att riktlinjerna är fortsatt aktuella bör en årlig utvärdering göras i enlighet med de beslutade riktlinjerna.

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vi bedömer vidare att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi tillstyrker

att kommunstyrelsen, nämnderna och enskilda förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet för år 2019.

att kommunens årsredovisning för år 2019 godkänns.

Danderyd 23 april 2020

Folke Palmgren
Ordförande

Sivert Svärling

Inge Telander

Peter Freme

Christina Hermelin

Hans-Åke Larsson

Danderyds kommun

Kommunrevisorer

Bilaga till revisionsberättelse 2019

1.1 Inledning

Vi kommunrevisorer har kommunfullmäktiges uppdrag att granska kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet och pröva om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi skall också granska om kommunens räkenskaper är rättvisande och om den kontroll som sker är tillräcklig.

Vi har haft åtta sammanträden under året. Kommunens revisorer är Folke Palmgren (ordförande), Sivert Svärling, Inge Telander, Peter Freme, Christina Hermelin och Hans-Åke Larsson. Vi biträds av PwC.

I Sveriges Kommuner och Landstings skrift God revisionsred i kommunal verksamhet 2018 anges att granskningen skall vara så omfattande att revisorerna årligen kan pröva och uttala sig om ansvarstagandet för samtliga revisionsobjekt, det vill säga styrelser, nämnder och beredningar. Revisionens omfattning anges som följande:

- **Om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt;** bland annat att verksamhetens resultat lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt andra föreskrifter som gäller för verksamheten och att verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser.
- **Om räkenskaperna är rättvisande;** att redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning samt att delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.
- **Om den interna kontrollen inom nämnderna är tillräcklig;** att verksamheten lever upp till målen och är kostnadseffektiv, att informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig samt att de regler och riktlinjer som finns för verksamheten följs.

I denna bilaga vill vi framföra några mer allmänna synpunkter och kortfattat redovisa de granskningar som genomförts under revisionsåret 2019. Granskningarna finns presenterade i separata rapporter som dels finns i kommunens diarium dels på revisorernas hemsida. Vårt uppdrag som lekmanrevisorer redovisas i en separat granskningsrapport för kommunens företag.

1.2 Kommunens verksamhet och ekonomi

Årets resultat uppgår till -79,7 mnkr. Balanskravsresultatet är -105,3 mnkr. Enligt årsredovisningen 2019 innehåller förvaltningsberättelsen en balanskravsutredning i enlighet med KRL.

Kommunallagen anger att om balanskravsresultatet är negativt för ett räkenskapsår, ska det regleras under de nästföljande tre åren. Fullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske och beslut om reglering ska fattas senast i budgeten det tredje årets efter det negativa balanskravsresultatet uppkom. Danderyds kommun har uppvisat underskott tre år i rad. Detta innebär att kommunen kommer att behöva budgetera med överskott under 2020 för att återställa resultatet.

God ekonomisk hushållning

Vi bedömer att årets resultat inte är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. Fem av sju finansiella mål är inte uppfyllda och två är uppfyllda.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens rapportering, att verksamhetens utfall delvis är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Tre av fem strategiområden bedöms vara uppfyllda.

1.3 Granskningsarbete

1.3.1 Granskning av ansvarsutövande

Vi skall varje år uttala oss i frågan om ansvarsfrihet för styrelser och nämnder samt de enskilda ledamöterna i dessa. En viktig del i den årliga granskningen är att bedöma om styrelsens och nämndernas ansvarsutövande är tillfredsställande. Med ansvarsutövande avses aktiva åtgärder för att leda, styra, följa upp och kontrollera verksamhet och ekonomi. Ett effektivt ansvarsutövande förutsätter att det finns rutiner som stödjer styrelse/nämnd i dess arbete.

Underlag för vår bedömning i revisionsberättelsen för 2019 har varit:

- protokollsläsning/genomgång av handlingar för kommunstyrelsen och alla nämnder.
- möten med tjänstemän samt fördjupade granskningsinsatser.
- en grundläggande granskning av styrelse och nämndernas aktiva åtgärder att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten.

I vår grundläggande granskning konstaterar vi att det finns fastställda dokument för kommunstyrelsens och nämndernas styrning och ledning så som mål, budget och internkontrollplaner etc. Vi noterar bland annat att rapportering av måluppfyllelse och prognos för måluppfyllelse i samband med delårsrapport i delar saknas samt att det inte tagits beslut om tillräckliga åtgärder för att minska budgetunderskottet.

Vi konstaterar att kommunstyrelsen och nämnderna har en löpande rapportering avseende ekonomi och verksamhet. Sammantaget bedömer vi att byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden samt överförmyndarnämnden i huvudsak har vidtagit tillräckliga åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag. Kommunstyrelsen för sin egen verksamhet och produktionsutskottet, fastighetsnämnden och tekniska nämnden har delvis vidtagit tillräckliga åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag.

Vår bedömning är att socialnämndens och utbildningsnämndens ekonomiska resultat inte är förenligt med fastställda mål. Kommunstyrelsens egen verksamhet och övriga nämnders resultat är förenligt med fastställda mål. Produktionsutskottet redovisar en negativ budgetavvikelse om 17,7 mnkr, vilket inte är förenligt med tilldelad ram.

Totalt redovisar nämnderna inklusive produktionsutskottet ett resultat som är 24,4 mnkr sämre än budget. Vi bedömer att vikten av budgetdisciplin i nämndernas verksamheter är av särskild vikt i den ansträngda ekonomiska situation som kommunen kommer att uppleva den närmaste framtiden. Kommunstyrelsen behöver, utifrån sin uppsiktsplikt och sitt samordningsansvar, aktivt följa upp den fortsatta politiska processen gällande effektiviseringar och budgetanpassningar för 2020 och framåt.

1.3.2 Granskning av årsredovisningen

Granskning av årsredovisningen innebär i första hand att kontrollera att kommunens räkenskaper är rättvisande. Genomgång har skett av följande dokument:

- förvaltningsberättelse
- resultaträkning
- balansräkning
- kassaflödesanalys
- driftredovisning
- investeringsredovisning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans.

I samband med föregående årsbokslut konstaterade vi att kommunen avvek från god redovisningssed avseende exploateringsredovisningen till följd av felaktig tillämpning av matchningsprincipen. Kommunen har med anledning av detta genomfört en genomgång av samtliga exploateringsprojekt och kostnadsfört poster uppgående till 19,9 mnkr hänförligt till avslutade exploateringsprojekt. Vi har i samband med årets revision identifierat ett exploateringsprojekt med en upparbetad utgående balans uppgående till 13,2 mnkr. Genomförd granskning påvisar att det finns avtalade kommande intäkter hänförligt till projektet uppgående till 5,9 mnkr. Kommunen kan inte påvisa underlag som

styrker att de kommer få in fler intäkter så att det finns täckning för resterande del av de upparbetade kostnaderna i projektet. Omsättningstillgångar ska enligt LKBR 7:5 tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Detta ger att kommunen i varje given balansdag måste säkerställa att intäkter kommer överstiga kostnaderna för projektet. Ifall kostnaderna överstiger intäkterna behöver en nedskrivning göras. Kommunen brister således i hanteringen av värdering av exploateringsprojekten då de inte kan uppvisa sådana kalkyler och det finns en risk att det finns ett nedskrivningsbehov uppgående till 7,3 mnkr i bokslutet 2019.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, men det finns en risk att det finns ett nedskrivningsbehov uppgående till 7,3 mnkr i bokslutet 2019. De fel som noterats bedöms inte så materiella att det sammantaget påverkar vår bedömning av räkenskaperna för år 2019. Vidare bedömer vi att årsredovisningen i huvudsak är upprättad enligt god redovisningssed.

1.3.3 Granskning av delårsrapport

Vi bedömde att delårsrapporten i allt väsentligt upprättats enligt lagens krav och god revisions sed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten var att balanskravet inte skulle uppfyllas för år 2019. Avvikelse mot lag och god sed skedde avseende hantering av interna mellanhavanden vilka finns med i balansräkningen samt att ingående balanser för finansiella instrument ej har korrigerats vilket medförde att periodens resultat var för högt redovisat. Felen hade dock ingen materiell resultat effekt.

Kommunens prognostiserade ett underskott för helåret och vi underströk vikten av att kommunstyrelsen fortsatt under året och framåt följde kommunens verksamhet och ekonomi. Detta för att kommunen skulle kunna efterleva kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning.

1.3.4 Granskning av kommunstyrelsens uppsiktsplikt över nämnderna

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens uppsikt över nämnderna inte är helt tillräcklig och ändamålsenlig. Danderyds kommun saknar en dokumenterad och uttalad strategi för uppsiktsplikten samt anvisningar för hur denna ska utövas gällande nämnderna. Vi rekommenderar att kommunstyrelsen utvecklar sitt arbete i syfte att klargöra vad som ingår i ansvaret kring uppsiktsplikten, vad den ska omfatta samt hur styrelsen ska arbeta praktiskt med frågan. Vi gör däremot bedömningen att ansvaret för uppsiktsplikten är reglerad i reglementet och ger förutsättningarna för utövandet av kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Det finns ett stort antal nyckeltal (119 stycken) som knyter an till kommunens 49 mål. Ur ett styrnings- och prioriteringsperspektiv kan det stora antalet mål och nyckeltal ifrågasättas. Vi ser det vidare som en allvarlig brist att det saknas utfall för 63 % av nyckeltalen. Det försvårar bedömning av måluppfyllelse samt möjligheterna att vid behov vidta åtgärder.

1.3.5 Uppföljande granskning av styrning och uppföljning av avtal

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen, tekniska nämnden och socialnämnden delvis har åtgärdat revisorernas synpunkter till följd av den ursprungliga granskningen 2015. För två av rekommendationerna gör vi bedömningen att åtgärder delvis har vidtagits, för den tredje gör vi bedömningen att åtgärder ej vidtagits i enlighet med tidigare synpunkter. Vi ser positivt på att det pågår ett arbete på den centrala upphandlingsenheten med att revidera styrdokument och förbättra processer rörande avtalsstyrning. Som exempel kan nämnas att avtalsdatabasen numera ligger på intranätet och att mallar för avtal har tagits fram. Däremot anser vi att det återstår ett arbete för att säkerställa tillräcklig styrning och uppföljning av avtal, i synnerhet avseende uppföljning av ingångna avtal. Mot bakgrund av granskningsresultaten rekommenderade vi att socialnämnden förtydligade krav, syfte och rutiner kring genomförandeplaner samt att övervägde en mer strukturerad uppföljning av kvaliteten i upprättade genomförandeplaner. Vidare rekommenderade vi en tydligare styrning av det pågående arbetet med revidering av schabloner.

1.3.6 Uppföljande granskning av verkställighet av beslut

Utifrån genomförd uppföljning kan konstateras att kommunstyrelsens arbetar med att etablera systematik för uppföljning av ej verkställda beslut. Även om arbetet blivit något försenat utifrån kommunstyrelsens initiala tidplan så kan konstateras att arbetet fortgår och uppföljning över ej verkställda beslut för år 2018 och 2019 ska presenteras för kommunstyrelse och kommunfullmäktige under januari 2020. Vidare pågår ett arbete med att koppla uppföljningen till befintligt verktyg för beslutsstöd för att säkerställa en enklare, effektivare och mer kvalitativ process för uppföljning av ej verkställda beslut. Detta arbete planeras slutföras under andra kvartalet 2020.

Vi bedömer därför att det i dagsläget saknas särskild anledning att träffa kommunstyrelsen i detta avseende då vår uppföljning visar att arbetet pågår. Vi anser emellertid att revisionen bör följa upp när kommunstyrelsens arbete med uppföljning av ej verkställda beslut är genomfört under 2020.

1.4 Protokollsläsningen

Arbetsuppgiften består i att läsa protokoll och bilagor, dels från innehållsmässig dels från formell synpunkt. Vi har delat upp protokollsläsningen mellan oss och redovisat noteringar från läsningen vid våra revisionsmöten.

Vår uppfattning är att det är väsentligt att protokoll läggs ut på hemsidan för att alla medborgare kan läsa dem.

1.5 Granskning av kommunens bolag

Kommunens bolag, Djursholms AB och Studievägen Fastighets AB, har granskats av utsedda lekmannarevisorer. I granskningen har samplanering skett med bolagets auktoriserade revisor och kommunrevisionen. Granskningen har varit inriktad på att översiktligt bedöma rutiner för att styra, följa upp och kontrollera verksamheten. Sammantaget har bedömts att verksamheten skötts på ett

ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

PwC har på vårt uppdrag genomfört en lekmannarevisionsgranskning under året gällande bolagens styrning, uppföljning och kontroll kopplat till exploateringsverksamheten. Avrapportering har skett till bolagen. Granskningsrapport för bolagen med revisionella bedömningar bifogas revisionsberättelsen samt lekmannarevisionsrapporterna för Djursholms AB och Studievägen Fastighets AB.

1.6 Uppföljning samt dialog och kontakter

I revisionen sker löpande uppföljningar av frågor vilka initierats i samband med läsning av protokoll, information från personal och förtroendevalda inom kommunen eller från allmänheten. Dessa uppföljningar utgör även en viktig grund i revisionsplaneringen inför kommande år. Vidare har vi, inom ramen för vårt uppdrag, haft möten med företrädare för kommunstyrelsen samt även informerat om den kommunala revisionen i kommunfullmäktige. Vidare har vi träffat kommunfullmäktiges presidium vid möten under året.